

Losse nummers f7,50

Nummer 4 - april 1998

P KTIJD

UITGAVE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING BOSKOOP

In dit nummer:

Het verdwenen Schoonoord

Het land der bokken (2)

Boskoop als geslachtsnaam

Met de trekschuit langs Boskoop

B O S K O O P .

Petit restaurant

't Keldertje

U weet wel waarom

Burgemeester Colijnstraat 1

2771 GC Boskoop - tel. 0172-212467

Sinds 1947

uw

**mannenmodezaak
in het centrum
van Boskoop**

mannenmode

Van der Loo

Dorpsstraat 20

Koninginneweg 2

Boskoop

Tel. 0172-212520

Gebr. Pos bv.
BOSKOOP

***Wij schrijven
al meer dan
zeventig jaar
historie in
Boskoop***

POS
GEREEDSCHAP

Burg. Colijnstraat 17b
2771 GC Boskoop
Tel. 0172-217249
Fax 0172-218905

POS
SMEDERIJ

Belgielaan 3 (ITC)
2391 PH Hazerswoude
Tel. 0172-215995
Fax 0172-214120

OPDRACHTFOTO

- ✓ Pasfoto's direct klaar
- ✓ Foto's afdrukken
- ✓ Eén uur service
- ✓ Foto / videocamera,s
- ✓ Trouwreportage,s

Zijde 2 2771 EN Boskoop Tel: 212310

Nummer 4, april 1998

Colofon

Dit nummer van 'Paktijd' is een product van een werkgroep van de Historische Vereniging Boskoop, waarin een aantal leden samenwerkte met hulp en advies van anderen. Dank is opnieuw verschuldigd aan de heer A. Fioole zonder wiens hulp het produceren van dit blad op de computer niet mogelijk was geweest.

Het bestuur van de HVB bestaat op dit moment uit H. van de Wetering (voorzitter), T. Verbakel (waarnemend voorzitter), E. Verweij (secretaris), D. de Gunst (penningmeester) en C. Bakker (algemeen bestuurslid).

Het lidmaatschap van de HVB is voor het kalenderjaar 1998 bepaald op een minimumbedrag van 25 gulden, het is aan de leden hierin wijziging te brengen. Naast leden zijn ook sponsors, begunstigers of donateurs welkom. Hoewel collectievorming nog geen hoge prioriteit heeft, worden - en zijn reeds - aanbiedingen geaccepteerd.

Op basis van ruilabonnementen worden periodieken van de HVB en zusterverenigingen in de regio uitgewisseld en zijn voor de leden van de vereniging ter inzage. Ook krijgt de HVB informatie toegezonden over de Streekarchiefdienst Midden-Holland, de Federatie Cultureel Erfgoed Zuid-Holland en de Federatie van Musea in Zuid-Holland. Voorts heeft de HVB voor haar leden een handleiding voor historisch onderzoek beschikbaar met een adreslijst van archiefdiensten.

Historische Vereniging Boskoop:
Postbus 72, 2770 AB Boskoop.
Secretaris: E. Verweij, Zijde 86.
Betalingen op rekeningnr.
60.60.61.452 ABN-AMRO t.n.v.
Historische Vereniging Boskoop/
penningmeester D. de Gunst,
Goudse Rijkweg 74, 2771 AL
Boskoop. Giro van de bank: 9200.

© 1998, Historische Vereniging Boskoop

Het is niet toegestaan artikelen over te nemen zonder de toestemming van de redactie van dit blad.

Woord vooraf

Iets later dan gepland verscheen begin januari het nieuwe nummer van Paktijd. Nummer drie. Gepland voor december, maar een technisch probleem gooide roet in het eten. Daar er voor dit jaar toch echt vier nummers zijn gepland was er nauwelijks tijd voor een adempauze en werd meteen nummer vier op stapel gezet. Het resultaat heeft u nu in handen. In tussentijd zijn er weer ontwikkelingen die tot vreugde stemmen. D. de Gunst, die de functie van penningmeester overnam van D. Schiere, heeft zich met volle overtuiging op die taak gestort. Hij beperkte zich niet tot boekhoudkundige zaken maar ging met een stapeltje oude en nieuwe nummers van Paktijd de boer op en wist in korte tijd het ledental van de HVB op te schroeven tot ruim tweehonderdzeventig! Schitterend zoals die man dat deed. 'Ach, ik ben een Vutter en heb er de tijd voor' zei hij met een grijns als hij weer een voorraadje kwam halen. Doe het hem maar eens na. Ook positief is dat het bestuur hulp heeft gekregen van een groepje mensen voor het bezorgen van Paktijd en nieuwsbrieven. Vele handen maken licht werk. Het innen van de contributie voor 1998 proberen we via een schriftelijke herinnering aan de leden. De bedoeling is wel dat we in de toekomst met acceptgirokaarten gaan werken. Gezien de kosten om deze te laten maken willen we dit - u raadt het al - in eigen beheer gaan doen met de computer. Maar als zo vaak blijkt dit minder simpel dan het lijkt. Er wordt aan

gewerkt.

In februari was de tweede avond over architectuur in Boskoop, verzorgd door architect Gelderblom. Ditmaal stond centraal wat er na 1945 in Boskoop is gebouwd. Het was in ieder geval een interessante avond, waarbij duidelijk tot uiting kwam dat niet alle nieuwbouw door iedereen gewaardeerd wordt. Ook de nieuwbouw op het Kerkplein roept gemengde gevoelens op, om nog maar te zwijgen over de sloop van de pastorie en de reddeloos schijnende watertoren. Overigens is het de bedoeling nog dit jaar een excursie te organiseren langs een paar interessante kerkgebouwen in Boskoop. In het bijzonder de honderdjarige Hervormde dorpskerk (met gemeentetoren), die ernstig bedreigd wordt door scheurvorming.

In dit nummer een artikel over de trekschuit en Boskoop, Boskoop als geslachtsnaam, een vervolg op een eerder verhaal over de naam van Boskoop en een bijdrage over de passie van Jan Jonkers die als een bezetene alle informatie over de Tweede Wereldoorlog verzamelt waarop hij de hand kan leggen. Gezien het huidige ledental van de HVB is de oplage van Paktijd verhoogd want nummer drie was in korte tijd helemaal uitverkocht. Nummer vijf moet nog voor de zomervakantie verschijnen. Voor de illustraties mochten we opnieuw een beroep doen op E. Bulk en voor de technische realisering op A. Fioole.

Bestuur HVB en redactie Paktijd.

Interieur van een trekschuit.

Het verdwenen Schoonoord met het theehuisje

Al wat op leeftijd komende Boskopers kunnen zich ongetwijfeld huize Schoonoord herinneren, gelegen aan het begin van de Badhuisweg waar nu een paar vrij nieuwe villa's staan. Opvallend aan Schoonoord was het pittoreske theehuisje aan de Gouwe, in de schaduw van een majestueuze treurwilg. Vooral het verdwijnen van de wilg en het theehuisje, in de jaren zeventig, is velen aan het hart gegaan daar het een sfeervol beeld vormde op een uitstulping van de oever in de Gouwe.

In die tijd werd de Gouwe van een betonnen beschoeiing voorzien en bij die gelegenheid werd de 'puist' in de Gouwe meteen rechtgetrokken. Ook de Badhuisweg werd toen een stukje breder. Er zijn destijds nogal wat publicaties in de plaatselijke kranten (toen nog twee) verschenen daar de wilg, zonder kapvergunning, op nogal slinkse wijze werd verwijderd door deze bij stukjes en beetjes steeds verder terug te snoeien tot er praktisch niets meer van over was.

Daarover later, eerst willen we wat dieper ingaan op de geschiedenis van de familie Koster, inmiddels uitgestorven, die huize Schoonoord heeft bewoond. Dit stukje Boskoopse historie is in 1977 uitgespit door A. Vuyk sr., destijds een vurig pleitbezorger voor het Boomkwekerijmuseum dat

toen nog in de kinderschoenen stond. De tweede bewoners van het huis waren in de eerste helft van de achttiende eeuw Pieter Koster en zijn vrouw Maria Koster-van Groos, voor die tijd een behoorlijk welgesteld kwekersechtpaar. In die tijd hadden veel kwekers het niet breed maar onder de handelende 'enteniers' bevonden zich heel wat die er warmpjes bij zaten. Dit waren de mensen die Boskoop de rol en het aanzien van handelscentrum hebben bezorgd.

Ook Pieter Koster gold in die tijd als gefortuneerd. Hij is geboren in 1795 en trouwde in 1828, op 33-jarige leeftijd, met Helena van Groos, geboren in 1803. Het paar zou overlijden op dezelfde dag: 6 september 1868. Pieter Koster zat al voor zijn huwelijk goed in de slappe was, hij erfde van zijn vader

Arie en ook zijn schoonvader Chris van Goos liet hem geld na.

Huize Schoonoord bevatte een gevelsteen met het opschrift 'De eerste steen gelegd door J. de Wilde, 1838'. Of deze De Wilde het huis ook heeft laten bouwen is niet bekend. Wel dat hij het huis heeft bewoond en later verkocht aan Pieter Koster. Deze kocht later ook de houtzaagmolen 'Windlust' aan de Zuidkade met herenhuis, een knechtenwoning, tuin en een haven in de Gouwe; de balkenhaven waar later een zwembad zou komen: het Zuiderbad. Hij betaalde daarvoor 3.998 gulden en vijftig cent, ongeveer de helft van de jaaromzet van een actieve handelskweker. Geldbelegging zal wel zijn motief zijn geweest want nergens blijkt dat hij de molen zelf heeft geëxploiteerd.

Maar Pieter Koster bezat meer

onroerend goed. Tuinen, weilanden en percelen tussen Laag Boskoop en de Zijde, in totaal 29.77.18 ha, waarbij behorend twee boerenwoningen. Een daarvan zou later de bloemisterij van Bos worden. De andere woning lag halverwege Laag Boskoop op een tuinveld van 5.26.60 ha. Aan de Biezen had Pieter ook nog wat land en aan het Rijnveld. Voorts bezat hij nog vier huizen en een flinke portefeuille effecten. Het echtpaar kreeg tien kinderen waarvan er maar vijf de volwassen leeftijd bereikten. Dat waren de zoons Jan en Christiaan en drie dochters die trouwden met boomkweker Hugo Hardijzer, grutter Overeynder en huis-schilder Jan Bedijs. Het gezin woonde fraai aan de Badhuisweg met het theehuisje aan het

Een van de laatste beelden van de majestueuze wilg met het theehuisje langs de Gouwe, eind jaren zeventig. Huize Schoonoord was toen al verdwenen.

water. Dit huisje, men noemde het ook wel een koepel, was in feite een luxe uitvoering van het aloude 'speelhuys' waarvan er meer in Boskoop waren. Deze huisjes verschenen sinds het begin van de achttiende eeuw. Het waren privé optrekjes van handelende kwekers die er hun klanten in een fraai beplante tuin ontvingen en waar stevast een voorraadje drank werd bewaard. Koster beschikte over een flinke tuin bij zijn woning met een houten schuur langs de weg die met een s-bocht naar de Badhuisweg voert. Dit was zijn pakloods. Aan de overkant van de bocht had hij een kuilhoek, het 'iepetuintje' genoemd. Later was hier het bedrijf van fouragehandel Houtman gevestigd. Nu is het verbouwd tot woonhuis.

Begin van de Badhuisweg in de jaren zeventig met rechts de oude bebouwing die gesloopt werd voor de bouw van villa's. Op de achtergrond de toenmalige fouragehandel van Houtman. Hier staat nu ook een woning.

De erfenis

Bij het overlijden van Pieter en zijn vrouw Helena in 1868 moest het vermogen worden verdeeld. Zoon Jan, klein van stuk en daarom meestal Jantje genoemd, kreeg een dubbele portie omdat hij zijn geestelijk gehandicapte broer Chris in huis nam. Zij mochten ook in Schoonoord blijven wonen. De drie zwagers kregen de rest van het kapitaal. Schilder Jan Bedijs hing, zodra hij hoorde van het overlijden van zijn schoonouders, zijn kwasten aan de wilgen en ging rentenieren.

Ook zoon Jan ging op Schoonoord stil leven maar hield wel een paar knechts in dienst om zijn bezittingen te kunnen onderhouden. Zoveel werk was er niet voor twee of drie man, maar ze kregen toch niet de kans om hun werk snel af te maken want anders kon het onmogelijk goed zijn in de ogen van de excentrieke Jan. Zijn personeel had daar geen moeite mee en nam maar een vishengel mee naar het werk. De baas kwam er toch niet achter want die zat praktisch de hele dag boven in zijn kantoor met z'n neus in de cijfers. Jan had een vrouw die ook niet veel uitvoerde. De huishouding liet ze over aan een ongehuwde zuster, Wijntje. A. Vuyk meldde dat de twee zusters tantes van zijn moeder waren. Eind negentiende eeuw is hij met zijn moeder meermalen op bezoek geweest bij de tantes Koster en oom Jan. Hij beschreef die bezoeken aldus: 'Dan kwam oom Jan op zijn muilen de trap af, oom Chris, de imbeciel, zat altijd stil te zuchten. Men leefde er zeer goed van en ze dronken veel prima wijn. De landpachters van oom Jan hadden het best; hij hield de pachtprijs op dezelfde van vroeger. 'De mensen zouden denken dat ik arm werd, neef',

zei hij tegen mijn vader.'

Volgens de beschrijving van Vuyk was Jan Koster ook een merkwaardig mens en dat gold, in misschien iets mindere mate, eveneens voor zijn drie dochters: Marie, Lena en Johanna. Aangetrokken door het vermogen van Jan Koster probeerden jongemannen wel eens contact te leggen met de meisjes, maar dit liep allemaal op niets uit. Alleen een Zwitser, die in Boskoop was komen werken, slaagde er in met Johanna te trouwen. Jaren later stierf de hele familie uit nadat het familiekapitaal drastisch was geslonken. Jantje mocht dan veel met zijn neus in de administratie zitten, zijn geld beheren kon hij niet. Ook de effecten was hij kwijtgeraakt. Het was de Zwitserse echtgenoot van Johanna, ene Greinder, die de rest van de bezittingen erfde. Hij verkocht in de jaren dertig alle eigendommen aan Jan Tol, die er een wasserette had. Greinder vertrok met Johanna naar zijn geboorteland. Van hen werd nimmer meer vernomen. Wanneer Schoonoord werd gesloopt is niet precies bekend. Het theehuisje met de monumentale wilg vormden echter nog geruime tijd een blikvanger. Tot eind jaren zeventig. In het kader van een verdere kanalisering van de Gouwe was het wenselijk dat de 'kronkel' in de oever op deze plek zou verdwijnen. Vooral de Koninklijke Schippersvereniging 'Schuttevaer' maakte zich daar in 1979 sterk voor. De gemeente Boskoop wilde de wilg met het theehuisje echter graag behouden en werd daarin gesteund door de houtvester van Staatsbosbeheer in Zuid-Holland. Hij noemde de wilg 'bepalend voor een groot deel van de Gouwe-oever' en als reactie daarop

deelde de staatssecretaris van het toenmalige ministerie van CRM (cultuur, recreatie, maatschappelijk werk) mee het standpunt van de gemeente Boskoop te onderschrijven. Boskoop had nog een reden om niet mee te werken aan de Gouwe-verbreding; vrees voor sneller varende (tank)schepen met alle risico's van dien.

Maar andere belangen speelden ook een rol. Precies op dat moment werd de wilg op mysterieuze wijze drastisch gesnoeid. Eerst verdween er een flink stuk uit de kruin, korte tijd later dikke takken en in minder dan geen tijd bood de eens zo fraaie boom een troosteloze aanblik. Wie daarvoor verantwoordelijk was is nooit goed duidelijk geworden. Maar na dit staaltje van commercieel vandalisme was er geen reden meer om de boom te handhaven. 'De situatie is veranderd' constateerde de provincie triomfantelijk in een brief aan de gemeente en Boskoop haalde bakzeil.

Eigenlijk wilde de provincie ook nog een bedrijfspand aan de Badhuisweg aankopen en slopen, maar gezien de kosten is daarvan afgezien. De wilg en het theehuisje verdwenen echter en de 'kronkel' werd rechtgetrokken in het kader van een verbetering van de vaarweg Amsterdam, Gouda, Rotterdam. Wat de snelheid van de schepen betreft werd Boskoop gesust met de belofte dat het vaarwegenreglement veranderd zou worden en de maximum snelheid teruggebracht.

Bronnen: A. Vuyk sr., Boskoopse Courant en de Gouwe Koerier.

Reizen over het water: met de trekschuit langs Boskoop

Door Marja Smolenaars

In een vorige aflevering van Paktijd heeft u kunnen lezen hoe het busvervoer rond Boskoop zich ontwikkelde (1), maar al eeuwen geleden werd er van, naar en via Boskoop gereisd. Natuurlijk niet per bus, maar per schip. Om te beginnen waren dat eenvoudige particuliere marktschuiten die op marktdagen met goederen en personen tussen de steden en dorpen in Holland voeren. Later werden er door de stedelijke overheden beurtveren ingesteld.

Dit waren particuliere zeilboten die met een monopolie van de overheden volgens een vaste dienstregeling het vervoer van personen, goederen en post regelden. De Goudse beurtschippers waren (verplicht) lid van het 'Amsterdamse en Leidse schuitenvoerdersgilde' waarin de schippers die over de Gouwe naar

Leiden en Amsterdam voeren verenigd waren. De schippers werden door de stad benoemd nadat ze een eed hadden afgelegd (2). Het vervoer vanuit de richting Dordrecht moest verplicht via (de tolleren van) Gouda en Haarlem, dus via de IJssel, de Gouwe, de Rijn, het Braasemermeer, de Haarlemmermeer, het Spaarne en uiteindelijk via het IJ naar Amsterdam. In de loop van de 17e eeuw

kwam de trekschuit in zwang voor het vervoer van personen en post en werden er langs de waterwegen jaagpaden aangelegd. Zo ontwikkelde Hendrik Stevin, ambachtsheer van Alphen en zoon van de bekende Simon Stevin, een plan om een pad langs de Rijn aan te leggen van Leiden naar Utrecht ten gerieve van een geregelde trekschuitdienst. In 1664 voer de eerste trekschuit van Leiden naar Utrecht. Al in 1655 diende er een rekest van Amsterdam en Gouda bij de Staten van Holland en Zeeland om een octrooi aan te vragen op een rechtstreekse trekvaart. Haarlem (vanwege de tot dan toe verplichte route) vreesde door dit plan belangrijke inkomsten mis te lopen. Samen met Leiden gingen ze in de tegenaanval wat uiteindelijk resulteerde in de Haarlemmer Trekvaart (3). Op last van het Hoogheemraadschap moest de stad Gouda het pad ten oosten van de Gouwe vervangen door een kade ter breedte van 'ses voeten op het lijf' of eventueel breder. Gouda kocht de benodigde grond aan en zo ontstond...

(Vervolg op pagina 8)

Prentje van Boskoop uit het reisboek van 1821.

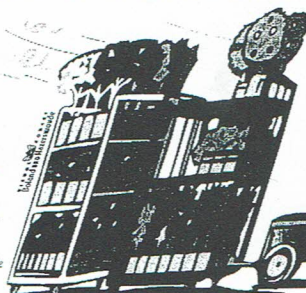
UW SNELLE AFHAALCENTRUM VOOR BOOMKWEKERIJ-PRODUKTEN TE BOSKOOP

Snel inkopen door:

- * Goede bereikbaarheid op ITC-terrein Boskoop
- * Ruime parkeergelegenheid
- * Compleet assortiment
- * Alles op alfabet
- * Uitstekende kwaliteit
- * Concurrerende prijzen

DAGELIJKS
VAN 7.30 TOT
17.00 UUR

GREENLINK BV, Duitslandlaan 2, ITC BOSKOOP, 2391 PA Hazerswoude
P.O. Box 268, 2770 AG Boskoop
Tel. 0172-214110 Fax 0172-210300

Compleet,
vaak
exclusief
sortiment in
kleine en
grote
maten.

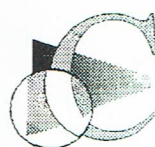
GREENLINK*
GREENLINK BV, Duitslandlaan 2, ITC BOSKOOP, 2391 PA Hazerswoude
P.O. Box 268, 2770 AG Boskoop
Tel. 0172-214110 Fax 0172-219399

GREENLINK. SPECIAAL VOOR VEELEISENDE TUINCENTRA EN HOVENIERS.

**KAAS, NOTEN, VLEESWAREN
EN BONBONS**

**KONINGINNEWEG 11e, BOSKOOP
TELEFOON 0172 - 21 54 33**

COLPA
OPTIEK

Burgemeester Colijnstraat 21 • 2771 GE Boskoop
Telefoon (0172) 214 637 • Fax (0172) 218 224
E-mailadres: enterij@euronet.nl

 romijn

schildersbedrijf

romijn geeft kleur aan uw huis

INTERIEURVERZORGING

DECORETTE

DECORETTE BRENGT SFEER IN UW HUIS

- exclusief schilderwerk
- dubbele beglazing
- duurzame wandbekleding
- woningstoffering
- gratis kleuradvies

- ▶ VLOERBEDEKKING
- ▶ GORDIJNSTOFFEN
- ▶ BEHANG
- ▶ VERF
- ▶ ZONWERING

**KONINGINNEWEG 11a
BOSKOOP
TELEFOON 0172-214713**

ALLES OP EEN ADRES

UITGEVOERD DOOR VAKBEKWAME SCHILDERS EN STOFFEERDERS

Het schilderij van Weissenbruch: een Boskoops polderlandschap met schuit en molen.

de Voorkade (4), oorspronkelijk dus een jaagpad.

Dienstregelingen

Dienstregelingen voor beurtveren en trekschuiten kon met in vroeger eeuwen vinden in een almanak. Iedereen kent natuurlijk de nog steeds bestaande Enkhuizer almanak, maar iedere zichzelf respecterende stad en instelling gaf zijn eigen almanak uit. Zo waren bijvoorbeeld de Delftse chirurgijns verplicht om jaarlijks een speciale almanak met medische instructies aan te schaffen. Almanakken die niet speciaal voor een beroepsgroep waren bedoeld, maar voor algemeen gebruik konden naast een kalender ook aanvullende praktische informatie bevatten, zoals een tabel met maanstanden, dienstregelingen, tijden waarop stadspoorten sloten en vaak ook een korte historische kroniek of luchtige verhalen of versjes. Zo vermeldde de Amsterdamse Comptoir Almanac voor 1655: 'Veerschuit op Gouda: Alle namiddaeghs een schuyt / oock wel meer naer datter vracht komt', maar al snel werd de dienst uitgebreid tot drie geregelde afvaarten per dag: 'Op Gouda d'eerste schuyt 's morgens te 7 uren', een afvaart 's middags en één om 8 uur 's avonds (Amsterdamse Comptoir Almanac voor 1668).

Reisgidsen

Behalve almanakken werden er vanaf het eind van de 17e eeuw ook speciale reisgidsen uitgegeven, zoals het Reis-

Boek door de Vereenigde Nederlandsche Provincien (5), waarin behalve de praktische beschrijvingen van steden met logementen en markt-, veer- en jaagschuiten, ook aan de geestelijke kant van het reizen gedacht werd met gebeden voor iedere dag en gezangen (psalmen) voor ochtend en avond. En - heel nuttig - een reis-medicijnboek en waarschuwingen voor reizigers die naar onbekende streken gingen.

De jaagschuiten op Gouda gingen volgens dit reisboek van 1 april tot 1 oktober om 7.00 en om 20.00 uur; in de maanden oktober, november en maart om 8.00 en 20.00 uur en in de wintermaanden alleen om 20.00 uur. Schuiten op Rotterdam verlieten Amsterdam om 13.00 uur en andersom vertrok de boot uit Gouda in de richting Amsterdam van maart tot december om 11.00 en om 20.00 uur, maar 's winters alleen om 20.00 uur.

Ruim een eeuw later was er nog niet veel veranderd, want in een reisboek van 1821 (6) worden nog precies dezelfde vertrektijden genoemd. Dit boekje geeft ons echter veel meer informatie over de route en tijdsduur. Van Amsterdam naar Rotterdam gaat de reis eerst met de trekschuit over Ouderkerk, Uithoorn, Gouwsluis en Boskoop tot Gouda, maar vanaf Gouda gaat men niet verder met de trekschuit maar met de postwagen; waarschijnlijk om het oponthoud (en de kosten) van alle sluisjes in de stad Gouda te voorkomen. In 1762 merkte Johann Beckmann ook al op dat er geen trekschuit voer tussen Rotterdam en

Gouda, wel een vrachtschuit en om het andere uur een postwagen (7). Volgens het reisboek van 1821 duurt de reis tot Boskoop achtereenhalf uur en van daar naar Rotterdam nog zes uur, dus totaal veertieneneenhalf uur. Veel reizigers stapten echter in Waddinxveen al over op een rijtuig naar Rotterdam wat ze een half uur reistijd scheelde.

Er is in vergelijking met de 17e eeuw wel een alternatief bijgekomen; men kan het hele traject van Amsterdam naar Rotterdam ook per rijtuig of postwagen afleggen. Dan gaat de reis over Kudelstaart, Leimuiden, Rijnsaterwoude, Alphen, Gouwsluis en Middelburg, maar tijd wint men er niet mee, want ook dan is het veertieneneenhalf uur. De trekschuit van Gouda naar Leiden vaart vier maal per week (op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag om half elf 's morgens) via Boskoop. Naar Leiden met de schuit duurt zes uur, eventueel kan men dan daar nog overstappen op de trekschuit naar Den Haag wat de reis met nog bijna vier uur verlengt. De retourschuit vanuit Leiden vertrekt 's morgens om elf uur. De postwagen gaat via Waddinxveen en Hazerswoude en doet er vijfeneenhalf uur over. Er wordt ook een alternatieve route gegeven voor privé rijtuigen, zij kunnen via Middelburg en Boskoop in dezelfde tijd naar Hazerswoude rijden.

Dorpsbeschrijvingen

Isaak Tirion in zijn Tegenwoordige Staat van Volkeren (8), alhoewel

natuurlijk niet in eerste instantie bedoeld als reisboek en dus ook zonder dienstregelingen, vertelt het een en ander over Boskoop. 'Laag Boskoop legt ten Oosten van de Gouwe, die het Dorp doorsnijdt, en aan de Oostzijde stroomt langs het Jaagpad, dat door veelerlei Trekschuiten van Amsterdam, Leiden, 's Graavenhaage en elders naar en van ter Goude bevaaren wordt. Hier is ook de doortogt van alle Schepen, die uit de Meer, langs den Rijn door ter Goude, of om die Stad heenen, de IJssel bevaaren moeten, naar en van Zeeland, Brabant en andere Landschappen. Dit maakt hier eene geduurige beweeging, voornaamlijk na het schutten van de Sluis ter Goude aan de IJssel; wanneer de Ophaalbrug te Boskoop bijna geen oogenblik stil staat.' Veel is er dus niet veranderd! 'Behalve de gewoone Markt-Schippers op de nabij- en verder afgelegene Steden, en behalven die voor de Enterijen vaaren, telt men er zes en twintig anderen, die door alle de zeven Provinciën, met allerhande koopmanschappen, voordeeligen handel drijven. Door zo veel Vaartuig, dat in dit Dorp t'huis behoort, gebeurt het menigmaal, dat de geheele Westzijde van de Gouwe met Schuiten bezet is.'

Vuijk beschrijft een van deze schepen die het eigendom was van Jan Trompert en wiens bezittingen na zijn dood in 1777 beschreven werden; het was 'een iken schip, lang over de Steeven twee en vijftig voeten, wijd elf voeten en hol ses voeten, mat mast, zeijl, treijl, staand en loopend want' (9). Veel groter zullen de andere schepen wel niet geweest zijn, aangezien de waterwegen smal waren, en er geregeld sluizen en bruggetjes gepasseerd moesten worden. In het eerste gedeelte van het reisboek uit 1821 geeft de auteur allerlei wetenswaardigheden weer over de steden en dorpen die op de diverse reisroutes gelegen zijn. Over Boskoop vertelt hij ons het volgende: 'Boskoop is waarschijnlijk de oude Sterkte Ten Bussche, welke ten tijde van den Hollandschen Graaf Willem den I. tegen den Utrechtschen Bishop Dirk van der Haare, omtrent het jaar 1204 opgeworpen maar door den laatsten op zijnen togt naar Leijden spoedig werd bemachtigd. Naderhand is zij een Domein geworden van de Abdij van Rijsenburg, en daardoor aan de Ridderschap van Holland, nu aan Rijks Domeinen, gekomen. Men telt er ruim 1.300 inwoners, en vindt twee Protestantische Kerken, namelijk van de Hervormde en van de Remonstrantsche Gemeente. Behalve

Schipperij ter flijting van Goederen, en het maken van zwavelstokken bestaan de ingezetenen voornamelijk uit de boomkwekerijen, van welke een sterke uitvoer is, zelfs naar vreemde landen, en in de zomer geeft het artikel van de Aardbezieenteelt een groot vertier en voordeel.'

Vergelijkingen

Nog later komen de spoorwegen. Nicolaas Beets in zijn *Camera Obscura* (10) vergelijkt de plannen voor de aanleg van een spoorwegennet met de langzame trekschuit. 'De plannen varen bij ons te lande altijd nog met de trekschuit; de lijn breekt wel zesmaal eer zij hare bestemming bereiken; eindelijk komen zij er toch; maar hemel! wat duurt het lang eer de bagage aan wal en tehuis is; eer de koperen stooft en de schanslooper en de parapluie aan den kruier zijn terhandgesteld.' Ondanks de traagheid van de trekschuit, ziet hij toch ook voordelen, 'men kan er in lezen, domino spelen, dammen, en zoo de schipper inkt aan boord heeft en gij eene pen hebt medegebracht (want de zijne is tot boven toe zwart), zelfs schrijven, ofschoon op te merken valt dat het tafeltje in de roef wat te ver van de zitplaats verwijderd is.' Het alternatief van een koets bevat Hildebrand al helemaal niet, 'Stooten en rammelen! O dat men in een land als het onze waar de straatwegen zoo uitmuntend zijn, zulke slechte diligences maakt en gedooft!' Alleen de wagens van sommige firma's zijn

van goede kwaliteit, 'In uwe wagens zit men op breede banken: uwe plaatsen zijn ruim; uwe kussens en ruggestukken welgevuld; uwe bakken diep; uwe veeren buigzaam; uwe wielen breed; uwe portieren niet tochtig, uwe raampjes bescheidenlijk zwijgende; uwe vier paarden altijd in geregelden draf. Maar velen uwer collegae zetten ons in een schokkende, nauwe, dreunende, vuile, tochtige, harde, tuitelige doos; een soort van groote rammelende buikkas op vier wielen; in de eene hebben wij geen plaats voor onze dijen, in de andere, geen ruimte voor onze knieën, uit deze komen wij met bevroren teenen, uit gene met een stijven nek; wij rijden ons ziek, wij rijden ons hoofdpijn, wij rijden ons dóór, wij meenen gek te worden van het gesnor aan onze ooren en 't gedender aan onze voeten; en dikwijls denken wij er, onder het dooreenwerpen onzer ingewanden, met bekommering aan, wat gelukkiger zijn zou, dood of levend er uit te komen!' Inderdaad stonden rijtuigen bekend als zijnde zeer oncomfortabel, wat geen verrassing is aangezien de wegen grotendeels nog onverhard waren en 's zomers dus zeer stoffig en 's winters modderig en soms al helemaal niet begaanbaar. Pas rond 1700 kwamen er rijtuigen met goede vering, maar de kwaliteit van het wegdek zal ook daarna zeker geen comfortabele reis gegarandeerd hebben, zoals blijkt uit de negatieve beoordeling door Beets. Het reizen per postwagen was trouwens ook duurder. Er gingen

Het interieur van een trekschuit (gravure).

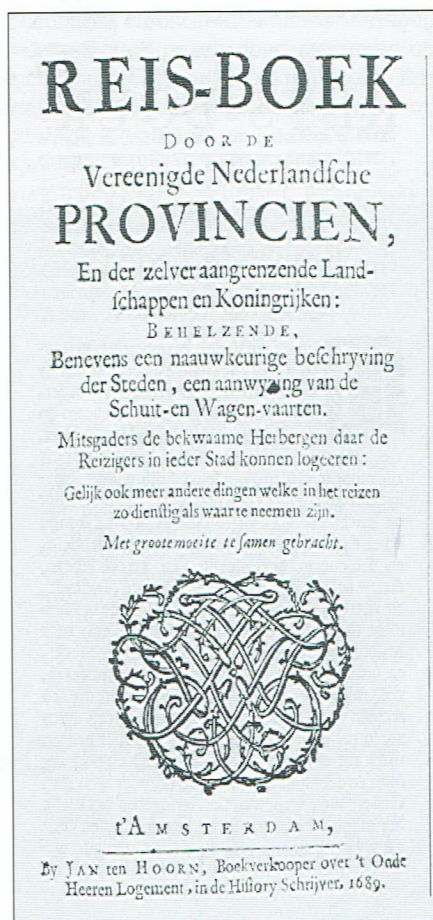

tenslotte meer personen in een trekschuit (zo'n dertig tot veertig) en zo konden de kosten van de diverse tolplaatsen gespreid worden. In 1850 verscheen de eerste stoomboot in de Gouwe, maar trekschuiten bleven nog tot ongeveer 1900 in gebruik. Stoomboten zijn echter vuil en lawaaiig en Beets geeft de voorkeur aan de trein. 'Dan eerst als de Nederlandsche natie, langs uwe gladde banen, dagelijks door elkander geschoten worden als een partij weversspoelen, zal er welvaart en bloei en leven en snelheid in ons dierbaar vaderland heerschen!' Hij heeft in ieder geval gelijk gekregen en comfort en snelheid van de ijzeren wegen hebben het gewonnen van het transport over water. Zo kon de bootdienst die in de volksmond 'het Strijkijzer' heette de concurrentie met de spoorlijn en de busdiensten niet aan en werd na 55 jaar trouwe dienst in 1935 opgeheven (11).

Reizigers

Maar wie waren nu de reizigers die langs Boskoop kwamen. Helaas weten we daar erg weinig van, in tegenstelling tot de vele reizigers die met de trekschuit de Vecht op of af voeren en daar uitgebreid verslag van

Titelpagina van het reisboek van 1689.

deden (12). Beckmann reist wel van Leiden naar Utrecht (dus via Alphen) en van Rotterdam naar Gouda, maar helaas niet dat kleine stukje Gouwe. Ook Beets noemt de Gouwe niet in zijn beschouwing over het vervoer. Iemand die dat wel doet is Thomas Bowrey, een Engelsman die in 1689 zes weken door Holland en Vlaanderen toert. Hij stapt op 9 juni van dat jaar om elf uur 's morgens in Gouda op de trekschuit naar Amsterdam waarvoor hij per persoon een bedrag van achttien en driekwart stuivers moet neertellen. Aangezien zijn gezelschap de privacy van een eigen kajuit wil hebben, betalen ze ook nog eens achtenveertig stuivers voor de 'after cabin' (13). Jammer genoeg vertelt Bowrey ons niets over Boskoop zelf. Dat Boskoop slechts een dorpje langs de route tussen twee grote steden was waar je alleen maar langs voer en niet uitstapte, zal zeker voor een groot deel van de reizigers het geval zijn geweest, maar het vlakke polderlandschap trok sommigen juist aan.

Aan het eind van de 19e eeuw verbleef een bekend schilder van de Haagse School, Hendrik Weissenbruch, geregeld in Noorden van waar uit hij er op uittook om het polderlandschap te tekenen. Later maakte hij in zijn atelier in Den Haag van deze ruwe schetsen prachtige aquarellen en schilderijen. Helaas was hij niet al te precies in het vermelden van de exacte plaats waar hij tekende, zodat er slechts één schilderij met de plaatsnaam Boskoop in de titel, 'Zonsondergang bij Boskoop' (waarschijnlijk uit 1864), van hem bekend is. Van de vele doeken die de omschrijving 'polderlandschap' hebben gekregen zijn er ongetwijfeld meerdere die het Boskoopse landschap verbeelden, maar zekerheid hebben we daar niet over.

In de literatuur tussen 1900 en 1968 is op de afbeeldingen van het schilderij de boerderij rechts van de molen niet te zien. Bij een recente restauratie bleek dat omstreeks 1900 de molen was overgeschilderd en het boerderijtje verdwenen! We weten niet hoe Weissenbruch van Den Haag naar Noorden reisde, maar wel dat hij zich daar graag verplaatste in een roeibootje om, zoals hij het zelf verwoordde, 'een klap van de natuur' te krijgen (14). Dus, terwijl Beets juist de snelheid van de trein bewonderde, greep Weissenbruch weer terug op het aloude vervoer per boot. We moeten hier helaas concluderen dat de meeste reizigers niet naar maar langs Boskoop reisden!

- 1) Paktijd, nr. 2, sept. 1997, blz. 10-14.
- 2) K. Goudriaan e.a., *De gilden in Gouda*, 1996, blz. 104-5.

Sponsors en steunleden

Deze uitgave van Paktijd was onder meer mogelijk door sponsoring van de Boskoopse Apotheek.

Mede mogelijk gemaakt door financiële inbreng van de volgende steunleden:
Plantex Expeditie BV,
H.S.A.M. Korver BV,
Reisbureau Tourpoint,
Juwelier Colpa,
Kapsalon Hans Korver,
Expert Hagoort BV,
Binken Reclameburo,
A.M.M. Vergeer,
Nomen Tweewielers,
Hamacher Logistik,
Willem Verweij.
Van Veen BV.

Inlichtingen over een steunlidmaatschap kunt u inwinnen bij penningmeester D.D. de Gunst, Goudse Rijkweg 74, tel. 0172-215954.

- (3) A. Versprille, *'De Haarlemmertrekvaart 300 jaar' in Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omgeving*, 1958, blz. 115-126.
- (4) A. Vuyk, *Boskoop: Vijf eeuwen boomkwekerij*, 1966, blz. 76.
- (5) uitgegeven door 'Jan ten Hoorn, boekverkooper te Amsterdam over 't Oude Heeren Logement, 1689' met herdrukken in 1698, 1700 en 1721.
- (6) *Reisboek door het Koninkrijk der Nederlanden, Provincien Holland en Utrecht*, uitgegeven door Mortier Covens & Zoon, Ten Brink & De Vries te Amsterdam in 1821 (met dank aan A. Streefland).
- (7) 'Johann Beckmann's dagboek van zijn reis door Nederland in 1762', red. G.W. Kernkamp in *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, deel 33 (1912), blz. 311-473.
- (8) I. Tirion, *Tegenwoordige Staat van Volkeren*, deel XVI 'Vervolgende de Beschrijvinge der Vereenigde Nederlanden en in 't bijzonder Holland', 1746, blz. 376-77.
- (9) Vuyk, blz. 93.
- (10) Hildebrand (N. Beets), *Camera Obscura*, 7e druk, 1884. (1e druk 1839)
- (11) 'Het Strijkijzer': *De bootdienst Boskoop-Gouda*, in *De Batavier: de historie van Rijnland*, 2e jrg nr. 8 (aug 1965), blz. 87/88.
- (12) zie hiervoor: R. van Luttervelt, *De buitenplaatsen aan de Vecht*, 1970.
- (13) *The Papers of Thomas Bowrey 1669-1713*, ed. Sir R. Carnac Temple, London: Hakluyt Society, 1927, blz. 32.
- (14) W. Laanstra, J.H. Weissenbruch 1824-1903, n.p., 1992, blz. 120 en een artikel over Weissenbruch in *Eigen Haard*, 4 april 1903.

Leven in het land der bokken (2)

Onder deze titel stond in Paktijk nummer 1 een artikel over het ontstaan van Boskoop en haar naam. Maar ook daarmee kon geen sluitende verklaring worden gegeven over de naamgeving.

Dat deze vraag Boskopers al lang bezig houdt blijkt bijvoorbeeld uit een artikel dat op woensdag 22 oktober 1952 verscheen in het 'Boskops Nieuws- en Advertentieblad', ondertekend met J.J.S.M.L. We geven de tekst van dat artikel hieronder letterlijk weer.

'Nooit zal met zekerheid kunnen worden wanneer Boskoop precies is ontstaan. Vast staat echter, dat Boskoop tot de oudste dorpen van Holland moet worden gerekend. Reeds in de Middeleeuwen was het bekend. Met de Middeleeuwen wordt het tijdvak aangeduid, hetwelk tussen de oude en nieuwe geschiedenis is gelegen en gevoelig gesteld kan worden van omstreeks 300 j. n. Chr. tot rond 1500. Hoogstwaarschijnlijk heeft, ter plaatse waar thans Boskoop wordt gevonden, de oude sterkte Ten Bussche gelegen, die in het jaar 1204 tegen de Utrechtse Bisschop werd opgeworpen, doch spoedig door de Bisschop van Utrecht Dirk veroverd werd. Ten slotte overwon Graaf Willem van Holland het vijandelijk leger.

Schenking

De eerste officiële vermelding van Boskoop dateert van 1222. Op 4 Februari van dat jaar schenkt Graaf Willem I voor de rust zijner ziel en die van zijn voorouders honderd pond aan de abdij van Rijsburg, om daarmee het eigendomsrecht af te kopen, dat Gijsbrecht van Aemstel op zijn goederen te Boskoop, toen geschreven Buckescop had, daarbij bepalende, dat bovendien het convent vijftig pond aan de zonen van Egbert van Aemstel zou betalen en alsdan het genoemde convent van Rijsburg, van Boskoop het voortdurende bezit zou hebben, benevens alle rechten en renten in Boskoop van hetgeen bebouwd en onbebouwd is. Zoals bekend bestond het Hollandse Huis van 922 tot 1299. Waar Graaf Willem I in zijn giftbrief spreekt van: goederen te Buckescop, welke reeds door zijn voorouders zijn bezeten, kan veilig worden aangenomen dat Boskoop al omstreeks de helft der twaalfde eeuw - dus omstreeks 1150 - bestond. Deze gevolgtrekking krijgt wel bijzondere steun, wanneer wij weten dat reeds in het jaar 1223 een kerk te Boskoop werd gevonden, welke gewijd was aan St. Jan de Dooper.

landsheer onderdanig waren. De 'Dietsche tale' is de algemene landstaal van het

overgrote deel der Nederlanders in de Middeleeuwen. De Dietse taal was de volkstaal. De taal der geleerden was het Latijn, waarin men schreef en sprak; de taal der hogere standen het Frans. in Vlaanderen en Brabant werd de naam Diets meer gebruikt, in tegenstelling tot Noord-Nederland, waar men van Duuts of ook Duits sprak.

Middelnederlands is zeer moeilijk te lezen en te begrijpen. Wat dacht u van deze zin: Die siecke so voet met verscher voetsel, also morwe eijere, kerrende melc. Vrij vertaald betekent het: De zieke moet met vloeibaar voedsel gevoed worden, zoals zachte eieren en karnemelk. Dat 'kerrende melc' karnemelk betekent staat nog niet geheel vast. Een Middeleeuws woord is 'vervrouwen'. De betekenis hiervan is verheugen.

Wij maken hiervan uitvoerig melding om een inzicht te geven in de moeilijkheid om de juiste betekenis van een oude naam op te sporen. In 1222 schreef men Buckescop, in plaats van Boskoop. Het is vermoedelijk een Oudnederlands of een vroeg Middelnederlands woord.

Friese oorsprong

De heer Schaum (destijds onderwijzer en schrijver van het boek 'De historie van Boskoop', 1908) heeft destijds met de beroemde taalgeleerde Prof. J. te Winkel over de betekenis hiervan gecorrespondeerd. Deze deelde hem in een uitvoerig schrijven mede, dat het opmerkelijk is, dat zowel de namen met bus of bos, als die met koop alleen voorkomen in vroeger door Friezen bewoonde streken. Nu is het bekend dat de bevolking van Kennemerland en Rijnland van zuiver of gemengd Friese oorsprong was. Boskoop behoorde tot het Rijnland. Vrij logisch kan dus worden aangenomen, dat ook in

Overlevering

Er is veel geschreven over de betekenis van Boskoop. Om met enige zekerheid deze betekenis te kunnen vaststellen, dient men terug te gaan tot ver in de Middeleeuwen. Aangenomen wordt, dat gedurende de tijd van de vierde tot de twaalfde eeuw het Oudnederlands werd gesproken. Practisch werd het echter nooit geschreven. Omstreeks de twaalfde eeuw breekt de periode aan van het Middelnederlands. Vanaf die tijd dateert de eerste schriftelijke overlevering van onze taal. Er bestaat een Middelnederlands woordenboek van Verwijs & Verdam, waarin de middeleeuwse taal van alle Diets of Duits sprekende Nederlanden van Karel V, min of meer volledig staat geboekstaafd.

In dit verband zij opgemerkt, dat sedert het tractaat van Venlo, 7 September 1543, waarbij Willem van Gulik zijn aanspraken op Gelderland en Zutphen opgaf, ten behoeve van Keizer Karel V, zeventien Nederlanders aan de zelfde

Vervolg op pagina 12

Boskoop als geslachtsnaam

Van de familie- of geslachtsnamen, in 1811 verplicht gesteld, is in veel gevallen de oorsprong makkelijk vast te stellen. Voor drie grote groepen levert dit geen moeilijkheden op. Allereerst de vadersnaam, of patronymica, ter onderscheiding van de vele Clazen, Ariens, Maria's werd steeds de doopnaam van de vader toegevoegd, die dan later als vaste familienaam bleef voortbestaan. Iedereen kent ze: de Roelants, Meeuwese, Thomassen, Barendsz, Reynders of Lammertse. Ook de namen die een beroep aanduiden verklaren zichzelf: Kuiper, Molenaar, Schoe(n)maker, Vogelaar, Klerekoper. Een derde groep vormen de aardrijkskundige namen die de herkomst van de eerste drager ervan aangeven, dikwijls met toegevoegd 'van': Barendregt, Dor(d)smán, Stolwijk, van Alphen, van Bodegraven en, om maar in de buurt te blijven, van Reeuwijk of Jantje van Leiden. Laat Boskoop zich aan die rij toevoegen? Inderdaad.

In 1722 overleed in Amsterdam de bekende predikant Johannes Boskoop, van wie nog een bundel preken bestaat. In Stompwijk leefde in 1739 Abraham van Boskoop, terwijl we dichterbij huis, in Hazerswoude, aantreffen Cornelis Pietersz. Boskoper (1743) en in diezelfde tijd Ary Boskoop.

Uitgestorven

In 1947 werd een algemene volkstelling gehouden, teneinde de bevolkingsadministratie na de chaos van de oorlog weer op peil te brengen. In geheel Nederland kwam de geslachtsnaam Boskoop toen niet meer voor. Men mag dus aannemen dat de familie(s) van die naam toen waren uitgestorven. Een uitgebreid genealogisch onderzoek zou dit moeten onderbouwen, maar dat is tijdrovend en bovendien ondankbaar werk, want een Nederlands namenonderzoek werd reeds gedaan door de Commissie voor Naamkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Dat initiatief bracht Nederland in de unieke situatie dat het - voor zover bekend - het enige land is waar op één bepaald tijdstip (1947) alle voorkomende namen werden vastgelegd en statistisch bewerkt, naar de plaatsen waar deze werden aangetroffen. De namen Boskoper, Boscoop, Boskop en Boschcoop kwamen toen ook niet meer voor, hoewel ze wel bestaan hebben (1). Boscoop en Boskop waren vroeger eveneens aanduidingen voor de plaats Boskoop.

Haagse Boskopers

In Den Haag werden vóór 1811 dertien huwelijken uit de familie Boskoop geregistreerd. Ondanks de vele uit

deze huwelijken geboren kinderen was bij de Volkstelling van 1930 nog slechts één 'Boskoper' in Den Haag woonachtig. Dat was Sijtje Boskoop, de 39-jarige weduwe van Cornelis van Rees, die als dienstbode werkte bij de 31-jarige Middelburgse rentenier Aris Valkenburg op de deftige Prinsengracht nummer 91. Welke ramp het geslacht Boskoop heeft getroffen is niet bekend, maar er werden in ieder

geval opvallend veel meisjes geboren die de naam niet voortdroegen en de sterfte was groot. Het oudste in Den Haag geregistreerde Boskoop-huwelijk is dat van Marya Boschcoop, jongedochter uit Cuylenburgh, met Jan Baptist uit Voornenberch, die op 21 februari 1638 in ondertrouw gingen. Na die datum volgde een reeks huwelijken waarbij verschillende geloofsrichtingen voorkwamen en de geslachtsnaam verschillend werd gespeld. Overigens kwam slechts één van de huwenden - voor zover uit de gegevens blijkt - uit Boskoop. Tussen 1736 en 1811 werd in Den Haag geen Boskoop-huwelijk meer geregistreerd.

Een Haagse Jacob Boskoop werd op 11 mei 1707 gedoopt als zoon van Jacobus Boskoop en Catharina van Minnebeeck, die op 6 juli 1687 waren ondertrouwd. Door Anthonia Boskoop kwam op, of omstreeks, 11 oktober 1727 (doopdatum) een Haagse Arie Boskoop als onwettig kind ter wereld die op 12 oktober 1735 werd gevolgd door de eveneens onwettige Johannes Boskoop. Deze kinderen zijn duidelijk niet de eerder genoemde Ary en Johannes.

Bekend predikant

Het meest bekende lid van het geslacht Boskoop is zonder twijfel Johannes Boskoop. Deze kwam echter niet uit Boskoop maar uit Rotterdam. Aldaar geboren op 20 januari 1714 werd hij op 17 september 1732 als theologisch student ingeschreven bij Rector Taccone Haione van den Honert van de Leidse Universiteit.

In 1732 werd hij - proponent (2) zijnde - beroepen bij Kethel (bij Rotterdam), vervolgens in 1739 te Rijswijk (ZH) en in 1740 te Utrecht. Johannes Boskoop werd daarna in 1746 beroepen te Amsterdam, waar hij de gemeente diende tot zijn overlijden op 1 juni 1772. Bij zijn overlijden liet hij Johanna Bontekoning - waarmee hij in 1755 was getrouwd - kinderloos achter, zodat van zijn kant de geslachtsnaam niet verder werd voortgedragen.

Johannes Boskoop was zeer gezien, gelet op een loffelijk getuigenis: 'Sedert den 6 februari 1746 heeft zijn Eerwaarde alhier met veel ijver en hertelijkheid, zelfs dikwerf meer dan iemand met reden zou hebben kunnen vergen, ja op het laatst boven zijne krachten, zeer getrouw zig gekweeten in des Heeren werk, en den tijd van bijna 36 jaren het Evangelium der Zaligheid, benevens de eeuwig

Leven in het land der bokken (vervolg)

Boskoop in den beginne van haar ontstaan Friezen woonden.

Prof. te Winkel, overigens een zeer voorzichtig man met het maken van gevolgtrekkingen, schreef: 'Ik twijfel er niet aan of koop is het met ons werkwoord samenhangend zelfstandig naamwoord, dat dus 'het in een koop' (kaveling) gekochte betekent. Dat voor koop soms ook kop gevonden wordt, levert geen bezwaar op, bij het toonloos worden van de laatste lettergreep. Volgens Prof. te Winkel is 'buckes' - de oudste vorm van het woord - blijkbaar een tweede naamval van 'bukke', wat alleen kan voortgekomen zijn uit een Westgermaans 'Bukjo', dat uit het Fries Bokko of Bokka zou luiden en daar een voornaam is, waarvan niet alleen familienamen, doch ook plaatsnamen zijn afgeleid. Datzelfde Bukkes, Bokkes of Boks, geassimileerd tot Bus of Bos meent hij ook te vinden in Bussum, (Buksheim) en Bospolder (in Schieland).

Hij houdt het er voor, dat Boskoop betekent de koop van een zekere Bukjo, en dat het woord in het Westgermaans (zesde eeuw) als het toen reeds had bestaan, had geluid: Bikkiscaup' (de au uit te spreken als o). Deze verklaring van een zo gezaghebbend man als Prof. te Winkel wil mij nog steeds als de meest aanvaardbare voorkomen.'

Voor 1811 geregistreerde 'Boskoop-huwelijken' te Den Haag

Ondertrouwd	Naam	Voornaam	Naam echtg.	Voornaam
17-04-1650	van Boscoop	Arijaantje Jacobs	van Bijland	Leendert(s)
12-04-1648	Boscoop	Aeltje Adriaans	van der Drift	Jacob Jacobsz
19-08-1736	Boscoop	Antonia	Groenesteijn	Evert
22-04-1696	Boscoop	Lijsbeth	Tibaut	Antonie
16-04-1719	Boscoop	Elisabeth	Quakkelsteijn	Pieter
06-07-1687	Boscoop	Jacobus	van Minnebeeck	Catarina
25-04-1723	Boscoop	Cornelia	van den Speck	Antoni
14-04-1726	Boscoop	Cornelia (weduwe)	van Eck	Joost
02-03-1732	Boscoop	Lena	Cramp	Jan Hendrik (weduwnr.)
06-03-1656	van Boscoop	Lucas Jacobsz.	van der Win	Machtelt Cornelissdr.
21-02-1638	Boscoop	Marya	Baptist	Jan
03-05-1682	Boscoop	Maria	de Granje	Johan
20-11-1697	van Boscoop	Salomon	van Hosteren	Catharina

tegen. Een Jacobus Boscoop sloot een lening af van 300 gulden. Als knecht van de Capitein der Schutterij Dirk Jan van Renen was hij kennelijk voldoende kredietwaardig. De leenovereenkomst werd gepasseerd voor notaris Abr. Warmenhuisen op 5 augustus 1687. Op het 300 jaar oude document is de handtekening van Jacobus nog duidelijk leesbaar.

Uit een en ander blijkt

dat de naam dus niet zo zeldzaam was en dat nog veel gegevens te achterhalen zijn, dat de op zich eenvoudige vraag een 'Mer à boire' oproept.

J.H. Borsboom (met dank aan de Historische Vereniging Alphen aan den Rijn).

Noten:

- 1) Nederlands repertorium van familienamen; redacteur Dr. P.J. Meertens.
- 2) Proponent: afgestudeerd predikant die nog geen plaats heeft.
- 3) Bewerker van het Register van Nederlandse boekwerken van Jacob van Abcoude. De herziene en 'geschoonde' uitgave verscheen in 1782.

duurende goddelijke Zedenwet met veel opgewektheid en vrugt verkondigd'.

Zijn stoffelijk overschot werd begraven op zaterdagavond 6 juni 1772 in de Oude Kerk te Amsterdam. Kinderen liet hij, zoals gezegd, niet na. Wel een reeks publicaties van godsdienstige aard, die nu nog bestudeerd kunnen worden.

Geschriften

Reindert van Arrevelde (3), die onbelangrijke drukwerken en die waar geen vraag naar was, niet in zijn register opnamen, noemt wel een aantal werken van Johannes Boskoop met vermelding van de verkoopprijs (uitgave 1782). Die prijs - soms wel enkele guldens - geeft een indicatie van het belang van het boekwerk. De gulden was toen beduidend meer waard dan nu.

Er zijn nog meer geschriften van Johannes Boskoop bekend, zoals zijn 'Dankrede na herstel van zware ziekte', handelende over het Klaaglied. Zijn publicaties uit de jaren 1737 (uitgegeven 1738, 1752 en 1768 over Lucas) bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage in het Depot voor oude drukken. Voorts bestaan er portretten van Johannes Boskoop, gegraveerd door Johannes Folkema en Johannes Houbraken, naar een schilderij van Johannes M. Quinckhard.

In de repertoria van de Haagse notarissen komt men tal van 'Boskopers'

Vóór 1811 voorkomende 'Boskoop comparanten' in de Haagse notariële archieven: Aart Janzen van Boskoop, 02-10-1690. Aeltje Boskoop (weduwe), 02-03-1676. Abraham Boskoop (meerdere), 1690-1794. Jacobus Boskoop (meerdere), 1592-1708. Jan Isaacqzen van Boskoop, 25-06-1695. Jan Isaacqzen van Boskoop, 02-10-1690. Johannes Boskoop (meerdere), 1767-1812. Lucas Boskoop, 01-10-1675. Maria Boskoop, 29-10-1794. Catharina Boskoop (weduwe), 20-06-1675.

De handtekening van Jacobus Boscoop onder een acte uit 1687.

HVB op zoek naar foto's, sponsors en steunleden

Met een ledental van ongeveer 270 heeft de Historische Vereniging Boskoop een gezonde basis gekregen. Dat stemt natuurlijk tot vreugde, maar adel schept ook verplichtingen. Veelvuldig worden de bestuursleden aangesproken door mensen die zich zorgen maken over bepaalde ontwikkelingen in Boskoop. De aangekondigde sloop van de oude

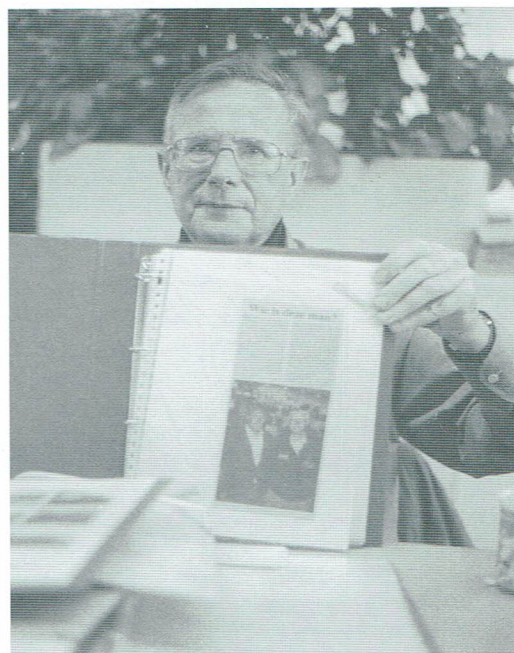
pastorie op het Kerkplein bijvoorbeeld, of de ontwikkelingen rond de watertoren. Daar maakt het bestuur zich natuurlijk zelf ook zorgen over en van een historische vereniging mag verwacht worden dat zij zich bekommert om dergelijke zaken. Maar een toren of een pastorie kopen om zo'n gebouw voor sloop te behoeden kan de HVB natuurlijk niet. Wel zal het

bestuur actiever gaan optreden en signalen afgeven naar eigenaar of overheid wanneer ongewenste ontwikkelingen zich dreigen voor te doen. De watertoren mag dan een nieuwe eigenaar hebben, veel Boskopers maken zich zorgen of het gebouw ooit weer z'n oude grandeur terug krijgt. Daarvoor moet het de status van monument krijgen. Voorts wordt probeerd alle mogelijke bronnen aan te boren om oud materiaal boven de tafel te krijgen. Daarvan moet er heel veel onder de mensen zitten. Foto's, knipselboeken, bewaarde tijdschriften of boeken waarin soms heel aardige dingen te vinden zijn. Steeds weer komen we voor verrassingen te staan en dat zijn nou juist de leuke dingen die we de HVB-leden in dit blad willen voorschotelen.

J. Jonkers op zoek naar informatie over WO II

Jan Jonkers, één van de mensen die een flink steentje hebben bijgedragen aan de oprichting van de HVB, is op zoek naar informatie over de Tweede Wereldoorlog. Jan is al jaren gegrepen door, wat hij noemt, de 'donkerste periode van deze eeuw'. Zijn interesse gaat uit naar alles wat zich in het Boskoopse heeft afgespeeld rond de Boskopers, de bezetters en het verzet. Hoewel hij al jaren op zeer gedreven wijze veel informatie boven water wist te krijgen zitten er onvermijdelijk nog witte vlekken in zijn archief. Daarom op deze plek een oproep aan alle Boskopers die hem kunnen en willen helpen. Het onderzoek van Jonkers heeft hem een 'vrijwilligersaanstelling' bij het Verzetsmuseum in Gouda opgeleverd en de Boskoper maakt met plaatsgenoot W. Lapair en oud-Boskoper H. Beekhuizen deel uit van de Documentatie-werkgroep '40-'45. Het onderzoek beslaat inmiddels achttien gemeenten in de regio, 173 in de provincie Zuid-Holland. Een heleboel werk. Het gaat Jonkers vooralsnog niet om publicaties, maar om het vergaren van gegevens, foto's, documenten en ander materiaal. Ook voorwerpen, waaronder wapens, munitie, zend-

apparatuur en andere goederen die destijds in Boskoop of daarbuiten zijn gedropt. Zo nodig kan voor een generaal pardon worden gezorgd. Jonkers heeft geen plannen voor publicaties, maar wil slechts zoveel mogelijk klaarheid brengen in de gebeurtenissen van die tijd. De tijd dringt, want de generatie die de oorlog bewust heeft meegemaakt wordt steeds ouder, waarbij ook de kans bestaat dat bewaard materiaal verloren gaat. Zijn adres is: Straaten van Nesplantsoen 1, 2771 HL Boskoop. Tel. 0172-217996.

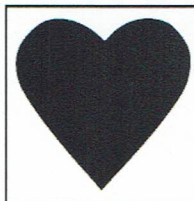

Steunleden

Adviesbureau Riede
Architectenbureau Gelderblom BV
Auto- en Motorrijdschool J. van Asselt
Fa. Rien Bakhuijzen
Bloemisterij Bram de Kooter
Bosman Boskoop BV
'De Brocanteur'
J.P. van den Broek's Installatiebedrijf
Fa. C. Esveld
P.M. van Heiningen
Gebr. Griffioen
Joh. den Hertog
Juwelier Does
Van Kampen Administraties & Kantoor-service
Kapsalon Hans Korver
Konstruktiebedrijf Van Leest BV
J. de Lange Melkhandel
Meervalspecialisten Van Bommel
V.O.F.
Rietdekkersbedrijf M.J. van Ooi
Fa. A.N.M. Rijnbeek
Röling Antiek
Slagerij Van Wijk
Jan Spek Rozen BV
J.G. Struys BV
Tuincentrum Van Ofwegen
John den Uijl Loon- en handelsbedrijf
J.M. van Veen Handelskwekerij BV
Hans van Veen BV
W.S. Venema BV
Clemens v.d. Werf

Paktijd en Het Groene Hart: Als de Boskoopse geschiedenis bewaard moet blijven. Succes!

Drukkerij Het Groene Hart b.v.

Galerij 5, 2771 XJ Boskoop
Postbus 202, 2770 AE Boskoop

Telefoon 0172 - 21 55 36 / 21 39 99
Telefax 0172 - 21 77 71

D E D R U K K E R S M E T D E G R O E N E V I N G E R S

Moret Ernst & Young is een vooraanstaande organisatie
van accountants, belastingadviseurs en management consultants.
Met een netwerk van kantoren door heel Nederland,
waar mensen werkzaam zijn die, vanuit een persoonlijke
betrokkenheid, aandacht hebben voor uw vragen. Daar begint
immers ook elk goed advies mee, met aandacht voor de ander.

Zijde 41,
2771 EK Boskoop,
telefoon 0172 - 21 53 40

 MORET ERNST & YOUNG

Wij zijn net zo thuis in de buurt als u

De Rabobank is een bank met traditie. Een traditie van samenwerken en bouwen aan relaties. Al jaren is het een bank van mensen vóór mensen. Dat merkt u al snel in het persoonlijke contact. Elke Rabobank staat midden in de samenleving.

Rabobank Boskoop

**Kantoren: Burg. Colijnstraat 22,
Overslag 12
tel. (0172) 214141**

Met de Rabobank sta je er niet alleen voor

De mooiste rozen voor uw tuin, terras of balkon vindt u bij:

JAN SPEK ROZEN B.V.

Zijde 155 - 2771 EV Boskoop Holland
Tel. 0172 - 212120 Fax 0172 - 214455

